

عکس: علی محمدی / ایران

«ایران» علت فرار مالیاتی شهروندان را مورد بررسی قرار می دهد

مالیات پول زور نیست

در سال ۱۴۰۰ از ۱۲۳ اینفلوئنسر با درآمدی ماهانه بیش از ۱۰۰ میلیون تومان فقط ۲۳ نفر اظهارنامه مالیاتی پر کردند

گزارش خبری

محدثه جعفری

خبرنگار

سیمیا خانمی ۲۸ ساله است که خدمات زیبایی به مشتریانش ارائه می دهد و با توجه به تراکنش های مالی که طی یک سال کاری از طریق دستگاه کارتخوان برایش ثبت شده مشمول ۱۵ میلیون تومان مالیات بر درآمد شده است، برای آن که سال آینده چنین مبلغی را پرداخت نکند باید به عین آن مالیات پرداخت کند، دستگاه کارتخوانش را جمع کرد و در صفحه شخصی از مشتریانش خواست که یا پول نقد همراه داشته باشند یا هزینه خدماتش را کارت به کارت کنند. درآمد خوبی هم دارد، برای آنکه تعداد تراکنش های کارت بانکی اش از حدنصاب بالا نرود از کارت مشمول و خواهد و... استفاده می کند تا درآمدش مشمول مالیات نشود. هر فردی که درآمد کسب می کند، مبلغی را به عنوان مالیات پرداخت باید به دولت بپردازد حتی افرادی که در شبکه های مجازی مشغول کار

تبلیغات و فروش هستند. اواخر سال ۱۳۹۹ دولت طرحی را به مجلس ارائه کرد و مقرر شد اشخاص معروف که از طریق پلتفرم ها درآمدزایی می کنند، براساس میزان درآمد، مالیات آن را بپردازند، البته شرایطی هم برای عنوان اینفلوئنسر تعیین شد. طبق دستورالعمل اجرایی بند ۵» تبصره ۶ قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور، درآمدهای کاربران دارای بیش از ۵۰۰ هزار دنبال کننده رسانه های کاربرمحور از محل تبلیغات، ششماه مالیات بر درآمد شد. این در حالی است که طبق گفته مسئولان سازمان امور مالیاتی ۱۰۰ اینفلوئنسری که با اظهارنامه مالیاتی شان را رد کنند، از پذیرش آن استنکاف می کنند. در همین رابطه سخنگوی سازمان

تبلیغات و فروش هستند. اواخر سال ۱۳۹۹ دولت طرحی را به مجلس ارائه کرد و مقرر شد اشخاص معروف که از طریق پلتفرم ها درآمدزایی می کنند، براساس میزان درآمد، مالیات آن را بپردازند، البته شرایطی هم برای عنوان اینفلوئنسر تعیین شد. طبق دستورالعمل اجرایی بند ۵» تبصره ۶ قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور، درآمدهای کاربران دارای بیش از ۵۰۰ هزار دنبال کننده رسانه های کاربرمحور از محل تبلیغات، ششماه مالیات بر درآمد شد. این در حالی است که طبق گفته مسئولان سازمان امور مالیاتی ۱۰۰ اینفلوئنسری که با اظهارنامه مالیاتی شان را رد کنند، از پذیرش آن استنکاف می کنند. در همین رابطه سخنگوی سازمان

امور مالیاتی از تخلف تعداد زیادی از فعالان شبکه های مجازی می گوید: «مجموع تراکنش های واریزی برای ۱۲۳ اینفلوئنسر در سال ۱۴۰۰ بیش از دو هزار و ۳۰۰ میلیارد تومان بوده که میزان مالیات تشخیصی این افراد را حدود ۱۷ میلیارد تومان اعلام کرده است. به طور میانگین، هر اینفلوئنسر بابت درآمد سال ۱۴۰۰ خود باید مالیات دهد اما فقط ۲۳ نفر مالیات بر درآمد خود را پذیرفته اند و ظاهراً ۱۰۰ شاخ فضای مجازی تن به پرداخت مالیات نمی دهند در حالی که تعرفه تبلیغاتی آنان برای هر استوری حدود ۵ تا ۱۵۰ میلیون تومان است.» کارمندان و کارگران با حداقل دریافتی همزمان با دریافت حقوق و دستمزد، مالیات شان به صورت ماهانه کسر می شود.

وارد حوزه اجتماعی شود و بخواهیم دنبال ردهای موضوعات اجتماعی فرهنگی در این میان بگردیم و از خودمان بپرسیم چرا مردم با فرهنگ پرداخت مالیات مشکل دارند و چگونه می توان از مسیر پیوندهای اجتماعی این مسأله را دید و واکاو کرد.

فرهنگ پرداخت مالیات باید از کودکی شکل بگیرد

به گفته سیاوش غیبی پور، مالیات هزینه اجتماعی خدماتی است که افراد جامعه از کشور برداشت می کنند، از آسفالتی که روی آن راه می رویم تا پارکی که از فضای سبزش استفاده می کنیم همه و همه از طریق پرداخت مالیات ساخته شده است. این کارشناس اقتصادی و امور مالیاتی در گفت و گو با «ایران» از چرایی عدم پرداخت مالیات از سوی شهروندان، می گوید: «اگر بخواهیم به زبان ساده لزوم پرداخت مالیات را توضیح دهم باید کشور را در مقیاس کوچکتری نگاه کنیم. تصور کنید شما ساکن طبقه ۵ هستید، این ساختمان ۵ طبقه ای هست، این ساختمان هزینه های همچون نظافت، تعمیر و نگهداری و بازسازی دارد و برای هر یک از ساکنان مبلغی تحت عنوان شارژ ساختمان در نظر گرفته می شود که باید پرداخت شود. حال اگر برخی از ساکنان در عین حال که امکانات استفاده می کنند از پرداخت شارژ امتناع کنند، پای خدمات لنگ می زند و مدیر ساختمان برای اینکه دخل و خرج ساختمان را ببرد و مدیریت کند، مجبور به کاهش خدمات می شود. حال همین موضوع را شما در یک کشور تصور کنید، وقتی برخی از شهروندان که عمدتاً درآمد خوبی هم دارند با توجه به استفاده از امکانات شهری و جاده های از پرداخت مالیات که صرف هزینه های جاری، عمران و آبادانی کشور می شود استنکاف کنند، دولت نمی تواند آن طور که باید به امور کشور رسیدگی کند و شاهد کاهش خدمات خواهیم بود.

ما می توانیم با داستان، فیلم و تصویر لزوم پرداخت مالیات را برای مردم روشن کنیم. در کتب درسی باید که اگر پلی ساخته می شود بودجه اش از طریق مالیاتی که مردم می دهند، تأمین می شود. باید از دوران مدرسه ذهن بچه ها را به لزوم پرداخت مالیات آشنا کنیم تا این فرهنگسازی کم کم شکل بگیرد

وی ادامه می دهد: شاید یکی از دلایلی که شهروندان رغبتی به پرداخت مالیات ندارند، وجود منابع طبیعی در کشور است. درست است که فروش نفت و گاز به بودجه کشور کمک می کند اما وابستگی به نفت نقش مؤثر مالیات را کم رنگ کرده یا به تأخیر انداخته است. همواره توصیه مسئولان در برنامه ششم آن است که باید وابستگی بودجه کشور از نفت و گاز کاهش یابد و به سمت مالیات برویم. باید در کشور به سمت درآمدهای پایدار برویم و مالیات به خاطر تأمین از درون کشور جزو منابع پایدار بودجه است اما فروش نفت و گاز با شدت یافتن تحریم ها دچار افت و خیزی شود و نمی توانیم بودجه کشور را بر اساس آن ببندیم.

غیبی پور نرخ مالیات به تولید ناخالص داخلی در درآمد کل کشور را حدود ۷ و نیم درصد بیان می کند و می گوید: «هر زمان این نسبت به ۱۰ درصد رسید می توانیم ادعا کنیم که جلوی فرار مالیاتی را گرفته ایم. یکی از مشکلات کشور به روز نبودن سیستم مالیاتی است چرا که هنوز به صورت کامل الکترونیک نشده است. در کشور بانک اطلاعاتی زیاد داریم اما هوشمند و به روز نیستند پس نمی توانیم به درستی مالیات را محاسبه کنیم که این امر شرایط سوءاستفاده را برای برخی متخلفان فراهم کرده است. به گفته این کارشناس اقتصادی، سطح فرهنگ پرداخت مالیات در کشور بسیار پایین است و ما می توانیم با داستان، فیلم و تصویر لزوم پرداخت مالیات را برای مردم روشن کنیم. در کتب درسی باید مطرح شود که اگر پلی در کشور ساخته می شود، بودجه اش از طریق مالیاتی که مردم می دهند، تأمین شده است. باید از دوران مدرسه ذهن بچه ها را به لزوم پرداخت مالیات آشنا کنیم تا این فرهنگسازی کم کم شکل بگیرد.»

مالیات هزینه خدماتی است که دریافت می کنیم

«اگر بخواهیم به زبان ساده لزوم پرداخت مالیات را توضیح دهم باید کشور را در مقیاس کوچکتری نگاه کنیم. تصور کنید شما ساکن طبقه ۵ هستید، این ساختمان هزینه های همچون نظافت، تعمیر و نگهداری و بازسازی دارد و برای هر یک از ساکنان مبلغی تحت عنوان شارژ ساختمان در نظر گرفته می شود که باید پرداخت شود. حال اگر برخی از ساکنان در عین حال که امکانات استفاده می کنند از پرداخت شارژ امتناع کنند، پای خدمات لنگ می زند و مدیر ساختمان برای اینکه دخل و خرج ساختمان را ببرد و مدیریت کند، مجبور به کاهش خدمات می شود.

بشرش

۲٫۵ میلیارد تومان فرار مالیاتی به شیوه چک

مالیات

شقایق جعفری کارشناس امور مالیات در گفت و گو با «ایران» از راه های فرار مالیاتی می گوید: «جمع کردن دستگاه های کارتخوان، استفاده از حساب کودکان زیر ۱۸ سال، دریافت پول نقد و چک برخی از راه های فرار مالیاتی است. یکی از مراجع کنندگان، من فروشنده عمده لوازم بدکی خودروساز در اصل گردش مالی ۵۰ میلیارد تومانی دارد اما آنچه که در اظهارنامه مالیاتی به سازمان مالیات اعلام کرد ۱۰ میلیارد تومان بود. حال سؤال اینجاست که چطور ۴۰ میلیارد فرار مالیاتی شکل گرفت؟ روش چکی دقیقاً همین جا خودش را نشان می دهد. فرد برای خرید و فروش لوازم از چک مشتری استفاده می کند و پول مشتری را به صورت چک در وجه خریدار می نویسد و خودش این بین واسطه می شود. پس نه پولی به حسابش آمده و نه از حسابش کم شده است. به زبان ساده آن ۱۰ میلیارد سود خالص است که به سازمان مالیات معرفی می کند و در اظهارنامه به دروغ ۹ میلیارد تومان آن را به خرید لوازم اختصاص می دهد و یک میلیارد را سود ناخالص در نظر می گیرد که به آن اجاره مغازه، حقوق کارگر و... هم می خورد و در پایان سود خالصش را ۲۰۰ میلیون معرفی می کند. اگر درصد مالیات این شغل را ۲۵ در نظر بگیریم ۵۰ میلیون تومان باید به سازمان مالیات پرداخت کند این در حالی است که مالیات واقعی این فرد عمده فروش ۲ میلیارد و نیم است. به گفته این کارشناس در گذشته بازار خرید و فروش فاکتورهای صوری برای فرار مالیاتی داغ بود که دولت بساط این نوع فرار را با سامانه مؤدیان جمع کرد.»

فرهنگسازی به سرعت جواب نمی دهد

فرهنگسازی

پرداخت مالیات برای کارمندان و کارگران الزام است نه انتخاب! این گروه از شاغلین کشور قیل از دریافت حقوقشان مالیاتشان را پرداخت می کنند این را مصطفی آب روشن جامعه شناس می گوید و ادامه می دهد: «همین ساختار از نهاد حاکمیت برای دیگر اقسار شاغل در جامعه در نظر بگیرد. هنوز سازگار مشخصی برای دریافت مالیات در کشور وجود ندارد و دولت از مردم خواهش می کند که بیاید و اظهارنامه مالیاتی بکنید که اشتباه است. قبض آب، برق و گاز که استفاده می کنیم مستقل از اراده برابم صادر می شود و باید آن را پرداخت کنیم چون در صورت عدم تمکین پرداخت قیوض از آن خدمت محروم می شوم و زندگی ام دچار مشکل می شود. بنابراین ساز کاری باید ایجاد شود که امکان پرداخت نکردن مالیات وجود نداشته باشد.»

این جامعه شناس در گفت و گو با «ایران» از فرهنگ سازی پرداخت مالیات هم می گوید: «فرهنگ سازی خوب است اما اگر امروز این کار را شروع کنیم حداقل ۳۰ سال دیگر جواب می دهد به همین دلیل در کوتاه مدت باید ساز کاری ایجاد شود که امکان طفره رفتن از پرداخت مالیات وجود نداشته باشد. در این بخش، کوتاهی از خود دولت هاست که هنوز راه را برای فرار مالیاتی باز گذاشته اند. عاملیت همیشه دوست دارد فرار کند، همیشه می خواهد کمترین هزینه را شامل شود بنابراین باید راهی را ایجاد کنیم که اصلاً شهروندان نتوانند به فرار مالیاتی فکر کنند. اطلاعات آماری افراد باید شفاف باشد تا جلوی تخلف گرفته شود.»

پرداخت مالیات تکلیفی اجتماعی است

رفتار شناسی

«پرداخت مالیات جزو وظایف ملی، اجتماعی و اقتصادی هر فرد در جامعه است و به وسیله پرداخت آن شهر و کشور به خدمات مورد نیاز پزشکی، فرهنگی و آبادانی می رسند. از دیرباز تاکنون پرداخت مالیات به عنوان یک حرکت اقتصادی اجتماعی در طول تاریخ ثبت شده و کسانی که از این وظیفه سرپیچی می کنند افرادی هستند که نسبت به سرنوشت کشور و جامعه خود بی تفاوت اند.» این را مجید ابهری رفتارشناس و آسیب شناس اجتماعی و عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی می گوید. او ادامه می دهد: «از نگاه رفتار اجتماعی کسانی که از پرداخت مالیات خودداری می کنند دو گروه هستند. اولین گروه افرادی اند که دارای درآمدهای کلان بوده و مشاغل و حضور آنها در جامعه قابل ملاحظه نیست مثل افرادی که به شغل لالی یا خرید و فروش های تلفنی مشغول هستند. گروه دوم دارندگان مشاغل پردرآمد مانند اینفلوئنسر ها، هنرمندان و افرادی که درآمد سرشاری دارند از این وظیفه ملی سرپیچی کرده و آن را به دوش افراد کم درآمد می اندازند این گونه افراد همان کسانی هستند که با بازی در یک فیلم سینمایی یا سریال صد برابر یک کارمند درآمد داشته اما پرداخت مالیات را در ردیف وظیفه خود نمی دانند. در جامعه ما یک مغازه دار بسیار ضعیف مالیات خود را می پردازد ولی برخی دلایلی و سلبیتهای همانند زانوهای اقتصادی از افراد ضعیف ارتزاق می کنند. فرهنگ سازی پرداخت مالیات هم باید از دوران کودکی در خانه و مدرسه شروع شده و به صورت یک وظیفه آموخته شود تا در آینده کشور شاهد فرار مالیاتی نباشیم.»

تبعات فرار از پرداخت مالیات: از ممنوع الخروجی تا زندان

حقوقی

حبس بیش از شش ماه تا دو سال، جزای نقدی بیش از دو میلیون تا ۸ میلیون، شلاق از ۳۱ ضربه تا ۷۴ ضربه، محرومیت از حقوق اجتماعی برای مدت بیش از شش ماه تا پنج سال، انتضار حکم محکومیت قطعی در رسانه ها، پرداخت اصل مالیات به همراه جریمه های قانونی آن از جمله مجازات هایی است که برای عدم پرداخت مالیات در کشور طبق قانون در نظر گرفته شده است. در همین رابطه کریس زنجیر حقوقدان به «ایران» می گوید: «امروزه بر کسبی پوشیده نیست که پرداخت مالیات تا چه اندازه بر پیشرفت اقتصادی جامعه تأثیر مستقیم دارد اما هر چند

درآمد (درآمد املاک، درآمد کشاورزی، درآمد حقوق، درآمد مشاغل) و... حال سؤالی که ایجاد می شود این است که اگر کسی از این تکلیف قانونی سرباز زد یا به اصطلاح «فرار مالیاتی» انجام دهد آیا این عمل، جرم انگاری شده است یا خیر؟ وی ادامه می دهد: در تعریف فرار مالیاتی می توان گفت: هرگونه تلاش در جهت گریز از پرداخت مالیات یا پرداخت کمتر، آن را فرار مالیاتی می گویند. حال باید مصادیق فرار مالیاتی را بشناسیم. مصادیق فرار مالیاتی طبق ماده ۲۲۴ قانون مالیات های مستقیم عبارتند از «تنظیم فواتر اسناد و مدارک خلاف

دیگران یا معاملات و قراردادهای مؤدیان دیگر به نام خود برخلاف واقع، خودداری از انجام تکالیف قانونی در خصوص تنظیم و تسلیم اظهارنامه مالیاتی حاوی اطلاعات درآمدی و هزینه های در سه سال متوالی، استفاده از کارت بازرگانی اشخاص دیگر به منظور فرار مالیاتی. به گفته این حقوقدان موارد ذکر شده مصادیقی است که ممکن است یک شخص حقیقی مرتکب آن شود که در این صورت طبق ماده ۲۲۴ قانون مالیات های مستقیم به مجازات درجه ۶ و حبس بیش از ۶ ماه تا دو سال، جزای نقدی از ۲ تا ۸ میلیون تومان، شلاق از ۳ تا ۲۴ ضربه و همچنین محرومیت از حقوق اجتماعی بیش از ۶ ماه تا ۵ سال و انتضار حکم قطعی در رسانه ها محکوم خواهد شد. حال سؤال اینجاست اگر همین مصادیق توسط یک شخص حقوقی انجام شود چه جریمه مرتکب شده است؟ زنجیر در پاسخ به این سؤال می گوید: طبق ماده ۲۲۵ همان قانون برای مدت ۶ ماه تا دو سال به یکی از مجازات های «ممنوعیت از یک یا چند فعالیت شغلی و به ممنوعیت از اصدار برخی از اسناد تجاری محکوم می شود. یعنی ممکن است یک شرکت که مرتکب فرار مالیات شده است مثلاً از داشتن دسته چک به مدت ۶ ماه تا دو سال منع شود.